

ΗΩΣ

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ·ΙΣΤΟΡΙΑ·ΛΑΟΓΡΑΦΙΑ·ΤΕΧΝΗ·ΓΡΑΜΜΑΤΑ
ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΤΡΙΤΗ ★ ΕΤΟΣ 5^{ον} ΑΡΙΘ. 61-62, 1962 ★ ΔΡΑΧ. 20

ΠΡΩΤΟΝ ΒΡΑΒΕΙΟΝ ΕΚΘΕΣΕΩΣ ΒΙΒΛΙΟΥ ΤΟΥ 1939

ΜΕΛΑΤΕΜΑΚΙ

Φωτ. ΝΙΝΑΣ ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ

ΑΠΟΛΛΩΝΙΑ ή ΣΤΑΤΡΙ. Η πρωτεύουσα τής Σίφνου με τὸν Μητροπολιτικὸ Ναὸ τοῦ Ἀγίου Σπυρίδωνος.
Στὸ βάθος τὰ χωριά "Ἄνω Πετάλι", "Ἀρτεμώνας καὶ Ἅγιος Λουκᾶς"

ΠΑΡΑΔΟΣΗ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΑ

Η ΠΑΝΑΓΙΑ Η ΒΡΥΣΙΑΝΗ

ΚΕΙΜΕΝΟ - ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ
ΣΙΜΟΥ Μ. ΣΥΜΕΩΝΙΔΗ

Λέει ή παράδοση, πώς, στὴν θέση ποὺ δρίσκεται σήμερα τὸ μοναστήρι τῆς Βρυσιανῆς, στὸ νησὶ τῆς Σίφνου, ὑπῆρχε, στὰ παλιὰ τὰ χρόνια, ἔνα μικρὸ ἔωκκλησι, τιμημένο στὸ δνομα τοῦ Ἀγίου Βλάστη, ποὺ φάνταζε σὰν ὀσπροπερίστερο ἀνάμεσα στὸ πράσινο τῆς ἑλλᾶς καὶ τοῦ σκινοποδιοῦ.

Τὴν φροντίδα γιὰ τὴν ἔκκλησιὰ καὶ τὴν καντήλα τοῦ Ἀγίου, εἶχε μιὰ νεαρὴ καλογρηγά, ἡ Κασσιανή, ποδύμινε παρέκει, σ' ἔνα μικρὸ κελλί, τριγυρισμένο ἀπὸ μερικὰ φτωχοχρωματα.

Ο Ἀγίου Βλάστης τότε ήταν τὸ ἔκαποστάσι καὶ τὸ ἔκανάσσασμα τοῦ βοσκοῦ, τοῦ κυνηγοῦ η τοῦ διαδάτη, ποδ κατακυρασμένος γύρναγε ἀπὸ τὸ λιμάνι τοῦ Φάρου καὶ τὸν Πλατύ Γιαλό.

Δέει, λοιπόν, ἡ παράδοση, πώς κάποιο δειλινό, ἔνας φηλός, γεροδεμένος κι' ώραιος ἀντρας μὲν μαλλιά μακριά καὶ πυρόξενθα γένια, δρέθηκε ἔδφουν μπροστά στὴν Κασσιανή. Ὡταν κουρελιασμένος, δρώμικος καὶ κατάκοπος ἀπ' τὴν πορεία. Τῆς εἶπε πώς τὸν λέγαν Βασίλη Δογθέτη καὶ πώς βστερ^ρ ἀπὸ φοβερή φουρτούνα κατάφερε ν^ο ἀράξη τὸ πλεούμενό του στὸ λιμάνι τοῦ Φάρου τῆς γύρεψε λίγο νερό νὰ ἔποστάσῃ. Τὸν φίλεψε μ^ο δ, τι δρισκότανε στὸ φτωχικό της καὶ μιὰ ποὺ ἡ ὥρα ἡταν περασμένη δέχτηκε νὰ τὸν φιλοξενήσῃ γιὰ κείνη τὴν νυχτιά.

Μὲ τὸ χάραμα ὅμως τῆς μέρας, δ ἔξνος εἶχε ἔξαφανιστεῖ χωρὶς οὕτε ἔναν ἀποχαιρετισμό. Κι' ἔφτασε μόνο μιὰ νυ-

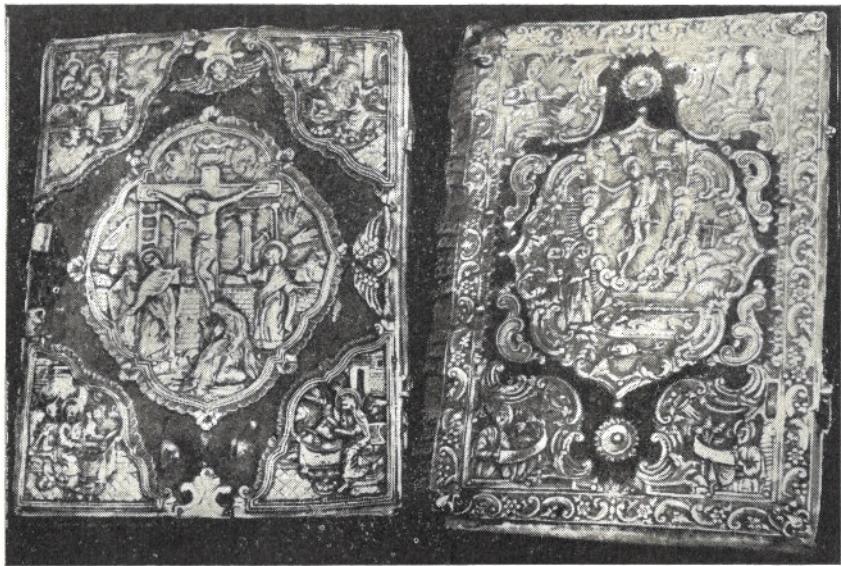

ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟ βιβλίο, 17ον αἰῶνος, χειρόγραφο, διαστάσεων 0,19X0,14. Στὸ δερματόδετο κάλυμμα τοῦ, ποὺ εἶναι ντυμένο ἐπὶ πλέον μὲ πράσινο βελοῦδο, ὑπάρχοντας ἐπάργυρες παραστάσεις, τῆς Σταυρώσεως, στὸ ἐμπρός μέρος, καὶ τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυοίου; στὸ πίσω. Περιέχει ἐννενήντα ἓντα φύλλα μὲ θαυμάσιες πολυνούνθετες διακοσμήσεις, στὰ ὅποια ἔχοντας γραφτεῖ ὁι λειτουργίεις α) τοῦ Χρυσοστόμου β) τοῦ Μεγάλου Βασιλείου γ) Προηγιασμένων Γρηγορίου Πάπα Ρώμης καὶ δ) οἱ τάξεις χειροτονῶν ἀναγνώστου, ὑποδιακόνου, διακόνου, πρεσβύτερου, ἀρχιερέως καὶ «τάξις γινομένη ἐπὶ ἐγκαίνια ναοῦ».

Στὴν φωτογραφία τὸ ἐμπρός μέρος τοῦ βιβλίου.

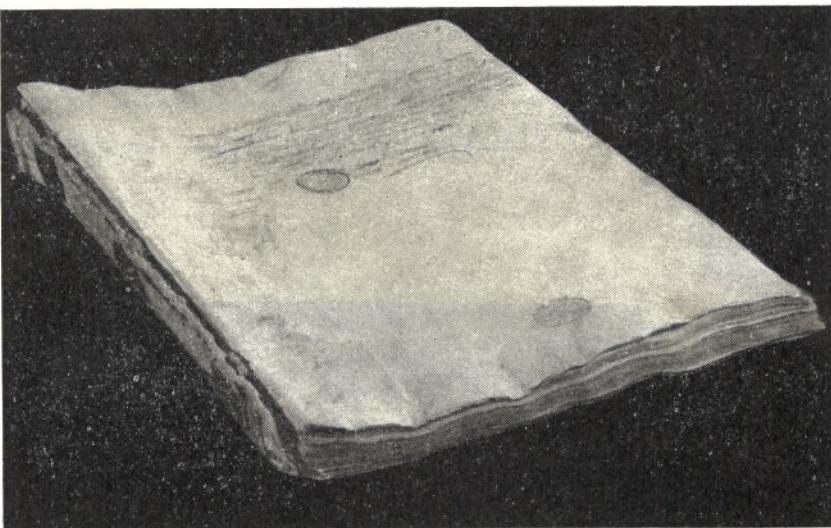
*Απὸ τὸ λειτουργικὸ βιβλίο: τὸ ἐσωτερικὸ μέρος τοῦ προσθίου καλύμματος, μὲ δλόσωμη εἰπόνα τοῦ Μεγάλου Βασιλείου καὶ τὸ πρῶτο φύλλο στὸ ὅποιο ἀρχίζει «Ἡ θεία λειτουργία τοῦ ἐν ἀγίοις Πατρός ἡμῶν Βασιλείου τοῦ Μεγάλου. Εὐχὴ τῆς Προθέσεως».

Δρύ άπό τὰ Εδαγγέλια τῆς Βούσης τοῦ 18ον αἰῶνος. Τὸ ποδὸς τ' ἀριστερά, διαστάσεων 0,34Χ0,25 περιέχει 304 φύλλα, χρονολογεῖται δὲ ἀπὸ τοῦ 1766. Στὴν ἐσωτερικῇ πλευρᾷ τοῦ πίσω καλύμματος ὑπάρχει ἡ ἐπόμενη ἐνθύμηση:

«τὸ θεῖον καὶ Ἱερὸν εὐαγγέλιον
ὑπάρχει τῆς ζωοδόχου πηγῆς τῆς
ἐκ τῆς νήσου Σίφνου
αφοστ' Φεβρουαρίου ια'»

Τὸ δεξιά, ἴδιων διαστάσεων, 287 φύλλων, φέρει ἔτος 1776.

Ο Κώδικας Β' τῆς Βονιανῆς. Εἶναι χαρτῶν τεῦχος διαστάσεων 0,43 1)Χ0,32, μὲν μεμβράνω μόνο τὸ πίσω κάλυμμα. Τὸ 1834 ἔγινε ἀπὸ τὸν "Ἐπαρχο Μήλου Νικόλαο Γερακάρον" ἡ ἀριθμηση τῶν φύλλων τον ἀπὸ τὸ «ένα» μέχρι τὸ «έκατὸν ἑβδομήκοντα τρία». Σώζονται δμως σήμερα μόνο τὰ 1 - 22, 26 - 29, 42 - 65, 68 - 82 καὶ 84 - 86.

Τὸ περιεχόμενο τοῦ Κώδικα εἶναι ἔξαιρετικὰ πολύτιμο γιὰ τὴν ἴστορία τοῦ μοναστηρίου, δπως καὶ γιὰ τὴν δλῆ ἐκκλησιαστικὴ ἴστορία τῆς Σίφνου.

Οἱ πληροφορίες τον ἀρχίζουν ἀπὸ τὸ 1783 καὶ ἀναφέρονται σὲ θέματα ἑτησίων ἡ διετῶν λογαριασμῶν τῶν ἑκάστοτε ἥγουμένων, στὴν καταγραφὴ τῆς κυνηγῆς καὶ ἀκινητῆς, περιουσίας τοῦ μοναστηρίου, σὲ κόπιες πατριαρχικῶν γραμμάτων πρὸς τὸ μοναστῆρι κ.ά.

χτιά, ἔκεινη ἡ νυχτιά, γιὰ ν' ἀλλάξῃ δλουληρωτικὰ ἡ ζωὴ τῆς Κασσιανῆς. "Τοπερ ἀπὸ καιρὸ εἰδε τὸ φῶς τοῦ ἡλιοῦ ἔνα μικρό, δλόξανθο ἀγόρι, ποὺ στὸ παιδιάστικό του κλάμψια ἀναταράχτηκε ἡ γύρω φύση.

"Η Κασσιανή, μαζὶ μὲ τὴν φροντίδα γιὰ τὸν "Ἄγιο, ἐπιδόθηκε μὲ ἀνεπίωτη στοργὴ στὴν ἀνάπτυξη τοῦ παιδιοῦ της, ἀν καὶ οἱ Σιφνοί, μὴ συγχωρόντας τὴν παρανομιά της, τῆς φέρνονταν μὲ μεγάλη περιφρόνηση. Μόνο ἀπ' τὸ μοναστῆρι τοῦ Θεολόγου τοῦ «Μογκοῦ» τῆς ἐστειλαν παπὰ νὰ διαφέσῃ τὸ μικρό, ποὺ τοῦδωσε τὸ δόνομα Βενιαμίν.

Κι' δ καιρὸς κυλοῦσε ἀργά - ἀργά, μέχρι ποδφασε πάλι στὸν "Αη - Βλάση, θοτερ" ἀπὸ χρόνια ἔξη, ἡλιοκαμένος, μὰ καλοντυμένος τώρα, δ μισέρ Βασιλῆς Λογοθέτης κι' ἔσφιξε στὴ δυνατή του ἀγκάλη τὸ μικρό του γιό. Λίγες μέρες δμως κράτησε ἡ χαρὰ ποδφαρέ δέρχομός του. Γιατί, ἔκαναφεύγοντας, πῆρε μαζὶ του τὸν Βενιαμίν κι' ἔφισε τὴν Κασσιανή μόνη στὴν ἐρημιά τοῦ "Αη - Βλάση".

Τρελὴ ἔκεινη ἀπ' τὸν πόνο, γέμισε μὲ τὸν θρήνο καὶ τὸν κοπετό της τὰ γόρυ φαράγγια, καὶ παρακαλοῦσε τὴν Παναγιὰ νὰ κάνῃ τὸ θαύμα της.

Ο μικρὸς Βενιαμίν, μακρύδι ἀπὸ τὴν μάνα του, ἀφρώστησε δακρειὰ ἀπὸ μαράζει. "Οσα κι' ἀν ἔκανε δ πατέρας του γιὰ νὰ ξεχάσῃ τὸ παιδί πηγαίνανε γαμένα. Τὰ πλούτη, τὰ παιχνίδια, οἱ ἔξενες πολιτεῖες κι' οἱ χάρες τους, στάθηκαν ἀχροτατά φάρμακα γιὰ τὸν μικρό. Ο μισέρ Βασιλῆς, καταπενοχωρημένος, ἀρχίσα νὰ σκέπτεται σοδαρά γιὰ τὴν δγελα τοῦ παιδιοῦ του.

"Ἐνα γαληνεμένο δράδυ, ποὺ τὸ καρδί διοικε περήφανα τὴν σκοτεινὴ θάλασσα, δ μισέρ Βασιλῆς Λογοθέτης, κρατῶντας στὰ στιβαρὰ του χέρια τὸ τιμόνι, είχε πέσει σὲ δαθειά σκέψη γύρω ἀπὸ τὸ τι θὰ ἔκανε γιὰ τὸν ἀρρωστημένο γιό του. Κι' δτως τὸν είχαν συνεπάσσει οἱ σκέψει καὶ τὸ δλέμμα του είχε διθιστεῖ στὴν σκοτεινὴ ἀπεραντωσύνη τῆς θάλασσας, βλέπει ἔδφουν νὰ ξεπηδᾶ μέσ' ἀπ' αὐτήν, ἀπόκοσμη, ἐκτυφλωτική μιὰ θεώρατη, γλυκοπρόσωπη γυναῖκα μὲ αὐτηρή φυσιογνωμία, ν' ἀνεβαίνη στὸ καράβι καὶ νὰ ποσχωρῇ πρὸς τὸ μέρος του. Σάν ἀπολιθωμένος εἴδε τὴν Γυναίκα νὰ τὸν παραμείζῃ καὶ ν' ἀπάζῃ τὸ τιμόνι στὰ χέρια Της. Τὸ πλεούμενο ἔκοφε τριζοδολώντας μιὰ δαθειά στροφή καὶ μπήκε σ' ἀντίθετη ρόττα.

Σάν συνήρθε δ μισέρ Βασιλῆς ήταν πιὰ μέρα, γλυκό πρωϊδι καὶ δρισκόταν μέσ' τὸ λιμάνι τοῦ Φάρου, στὴν Σίφνο.

Σταυροκοπήθηκε πικρὰ μετανοιωμένος γιὰ δ, τι είχε κάνει κι' ἔδωσε δρό στὸν Θεό νὰ ἐπανορθώσῃ τὸ σφάλμα του καὶ νὰ προσφέρῃ τὸν μονάχριδο γιό του στὴν Χάρη τῆς Παναγιᾶς.

Παντρεύτηκε τὴν Κασσιανή, ἔκτισε ἔνα λαμπρὸ σπίτι στὸ χωρὶς Ἀρτεμίδωνα κι' ἔγκαταστθήκησε σ' αὐτὸ μὲ τὴν οἰκογένεια του. Ἀπὸ τότε ἡ περιοχὴ ἔκεινη δνομάστηκε «τ' Ἀφεντικοῦ».

Πλούσιος δ μισέρ Λογοθέτης, μ' δλόκηρο στόλο ἀπὸ πλεούμενα καὶ τεράστιες, γιὰ τὴν ἐποχὴ ἔκεινη, ἐμπορικές

έπιχειρήσεις, άποφάσισε νὰ χτίση στὴν θέση ποὺ γνώρισε τὴν Κασσιανὴ ἔνα μεγάλο μοναστῆρι καὶ νὰ τὸ τυμήσῃ στὸ δυνοματικὸν τῆς Παναγιᾶς.

Οἱ ἑργασίες ἀρχισαν ἀμέσως καὶ θραστήρια καὶ στὶς «κ' Μαγίου αὐγῆς» (20 Μαΐου 1654)⁽¹⁾ δι μισέρ Βασιλῆς Δογθέτης ἔγραψε καὶ ὑπόγραψε στὸν Α' Κώδικα τὸ ἰδρυτικὸν τοῦ Μοναστηρίου τῆς Βρύσης. Τὸ ηθελές μοναστῆρι διατριβὸν ποὺ νὰ λειτουργῇ κατὰ τὸ κοινοβιακὸν σύστημα. Τὸ προίκισε μὲν κτηματικὴ περιουσία καὶ τίμησε τὸ καθολικὸν του στὸ δνομα τῆς Παναγιᾶς. Πρῶτο μοναχὸν καὶ ἡγούμενον θέλησε τὸν γιο του Βενιαμίν, τὸ ἐπάνωδρος μὲν διαλεγμένους καλογῆρους καὶ φρόντισε νὰ ἀποκτήσῃ ἴδιαιτερο προνόμια, τὰ λεγόμενα πατριαρχικὰ σταυροπηγιακὰ δίκαια, ὥστε νὰ μὴν ἔχαρταται ἀπὸ τὸν ἐπίσκοπο τοῦ τόπου, ἀλλὰ νὰ λογοδοτῇ καὶ νὰ παιρνέῃ δημιγίες κατ' εὐθείαν ἀπὸ τὸν Πατριάρχη τῆς Πόλης.⁽²⁾

Τὸν Βενιαμίν διαδέχτηκε στὴν ἡγουμένια τὸ 1656 κάποιος Ἱωάννης Ἀποστόλης, θωματίος γιατρὸς τῆς ἐποχῆς ἐκείνης μὲ δνομα γνωστὸς σ' δλα τὰ γύρω κυκλαδίτικα νησιά καὶ τὶς Σποράδες.⁽³⁾

Τὸν Ἱωάννην διαδέχτηκε τὸ 1658 ὁ Νεκτάριος, πού, ἀφοῦ ἡγουμένευσε 18 χρόνια στὴν Βρύση, ἔγινε ἡγούμενος στὸ Μοναστῆρι Κύκκου τῆς Κύπρου καὶ μετὰ ἐπίσκοπος Πάφου καὶ Τριμυθοῦντος.⁽⁴⁾

Μὲ τέτοιους σπουδαίους ἀντρες γιὰ ἡγουμένους, τὸ Μοναστῆρι τῆς Παναγιᾶς, πρόδευσε μέρα μὲ τὴν μέρα καὶ ἀπλωνε τὴν φήμη του στὰ πέρατα τοῦ ὑπόδουλου Ἐλληνισμοῦ. Οἱ ρόλος του δυναμικὸς καὶ νευρώδης, ὠφέλησε πολὺ καὶ τὸ νησί, ἀλλὰ καὶ τὸ Γένος διόλκηρο. Οἱ καλόγεροὶ του, γνῶστες τῆς Ἐλληνικῆς Παιδείας καὶ τοῦ πανάρχαιου ἐλληνοχριστιανικοῦ πολιτισμοῦ (σπουδαγμένοι στὴν περίφημη Σχολὴ τοῦ Πανάγιου Τάφου τῆς Σίφνου, μοναδικῆς τότε στὰ νησιά καὶ φημισμένης) ἀνελάμβανεν σπουδαῖες καὶ σοθαρές ἀποστολές σὲ κάθε σημεῖο τῆς γῆς, δπο

διπήρχαν διμογενεῖς, γιὰ διαφωτισμὸν καὶ στερέωση στὴν πίστη.

«Πολλοὶ τῶν Μοναχῶν τοῦ Μοναστηρίου τούτου μετέβαινον εἰς τὰ μέρη τῆς Τουρκίας, δπο τινὲς μὲν μὲ τὸ διδασκαλικὸν ἐπάγγελμα, τινὲς δὲ μετερχόμενοι τὸν ἐφημέριον καὶ ἀλλοι προσκολλούμενοι εἰς τινὰ Ἀρχιερέα, ἐπορίζοντα τὰ πρόξ τὸ ζῆν, ἀναπτύσσοντες δράσιν ἐνοφελῆ καὶ σωτῆριον.⁽⁵⁾

Ἀρκετοὶ ἀκόμη εἶναι οἱ μοναχοὶ τῆς Βρύσης ποὺ κατάφεραν ν' ἀνέδουν σὲ δοξασμένους καὶ περιφανεῖς ἀρχιερατικοὺς θρόνους, πάνω στὸν δποίους ἐλαφυνὰν φωτεινὰ μετέωρα μὲ τὸ παράδειγμα καὶ τὴν ἐλληνοχριστιανικὴν τοὺς δράσην. «Οπως π.χ. ὁ Φιλόθεος, ποὺ ἀπὸ τὸ 1783 — 1816 ἀνέδηκε σὲ τρεῖς θρόνους μὲ ἔξαιρετη ἔμνικη δράσην στὴν Βάρνα (1783 — 1797), στὸ Τόρνοβο (12.2.1797 — Ὁκτωβρ. 1797) καὶ στὸν πρῶτο θρόνο τοῦ Παταρίας. τὴν Καισάρεια τῆς Καπαδοκίας (1801 — 1816). ὁ Ἀγάπιος Γρυπάρης στὶς Σέρρες (1768 — 1778) καὶ στὴν Κύζικο (1778 — 1794). ὁ ἀδελφός του Χρύσανθος Γρυπάρης στὴν Σηγύλλια τῆς Θράκης (1777 — 1790). ὁ Πατούσιος στὴν Ἐλευθερούπολη (1808 — 1814) καὶ μετὰ στὴν Βαλούνη (1814 — 1826).

ὁ Ἀνανίας Βαλέενης στὴν Θήβα (1812 — 1820). ὁ Ἀρσένιος, μὲ τὸ φιλόδογο μαὶ Λαμφάκον, σὰν βοηθὸς ἐπίσκοπος τοῦ Κυζίκου Ἀγάπιου Γρυπάρη, καὶ ἀλλοι ποὺ ἡ Ιστορικὴ ἔρευνα δὲν μπόρεσε ἀκόμη νὰ δρίσῃ μὲ δεῖαιτητα δτι μονάσσανε στὴν Βρύση.

Απὸ τὸ 1803 — 1816 ἡγουμένευσε στὴν Βρύσην δὲ ἀνεψιδὸς καὶ ἀρχιδιάκονος τοῦ Μητροπολίτου Καισαρείας Φιλοθέου, Ἱωαννίκιος, γιὰ τὸν δποὶ ἔχουμε ἔκαναγράψει στὴν «ΗΩ».⁽⁶⁾ Σ' αὐτὸν δφείλεται ἡ κτιριακὴ ἐπέκταση τοῦ μοναστηρίου, δπος φαίνεται περίπου στὸ δημοσιευόμενο σχέδιο μας.

Κατὰ τὴν Μεγάλην Ἐπανάσταση τοῦ 1821, τότε ποὺ τὰ σωμφέροντα τῶν λίγων καὶ «ἀχρείων» κατάφεραν νὰ χωρίσουν τὸ νησὶ σὲ δυὰς ἀντιμαχόμενα στρατόπεδα, η Βρύση, μὲ ἡγουμένον τὸν Δαμιανὸν Μπατῆ, προσχώρησε στὸν ἐπαναστάτες

καὶ μετατράπηκε σὲ διαμετάκομιστικὸ σταθμὸ τῶν. Κρητῶν ποὺ κατευθύνονταν στὴν Πελοπόννησο γιὰ νὰ ἔνισχουν τὸν Ἀγῶνα.⁽⁸⁾

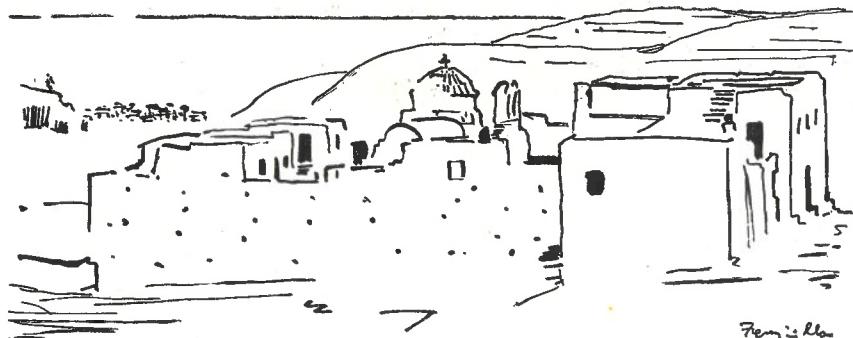
Απὸ τὴν ἐποχὴ δημοτικὴς Ἄνεξαρτησίας τοῦ Ἐλληνικοῦ Κράτους, η πτώση καὶ ἡ παρακμὴ τοῦ ιστορικοῦ αὐτοῦ μοναστηρίου ἀρχίσε μὲ ρυθμὸ ἀργό, ἀλλὰ σύγχρονο.⁽⁹⁾

Σήμερα η Κυρία Βρύσιανή ἔχει μείνει ἔνα μεγάλο ιστορικὸ παρελθόν, ἔνα λαμπρὸ σύμβολο πού, καὶ διοληρωτικὰ ἀκόμη ἀνέρειπωθῆ, τὸ κτιριακὸ συγκρότημα της θά καταγαύνει τὸ ἀνόθευτο δυναμικό τῆς δρθοδοξίας, ἐκείνης τῆς δρθοδοξίας ποὺ κράτησε μέσο τὶς φυχές ἀπὸ αἰώνα σὲ αἰώνα τὴν παράδοση καὶ τὴν πίστη στὸν Θεό καὶ τὴν Πατρίδα. Απὸ τὸ 1956 καὶ ἀδῶ, ἀνήμερα τὸ Πασχα, στὴν ἐκκλησια τῆς Βρύσιανής, μαζεύεται ὅλη ἡ Σίφνος καὶ μὲ κατάνεκη καὶ ψυχικὴ ἀνάταση γιορτάζεται ἡ Ἀγάπη τοῦ Θεοῦ στὸν κόδιο Του.

Εἶναι δηλαδὴ σήμερα η Βρύση ἔνα δοξασμένο παρελθόν, μιὰ μεγάλη ἀνάμνηση καὶ ἔνα μήνυμα γιὰ τὸ παρόν καὶ τὸ μέλλον ἔνα μήνυμα Ἀ γ α π η σ' ἀγάπης στὸν Θεό, στὸν συνάνθρωπο, στὸν εαυτό μας.

Σ Η Μ Ε Ι Ω Σ Ε Ι Σ

1. Καθηδρικὸ Α' τῆς Βρύσης. Φ. 1α.
2. ΣΙΜΟΥ Μ. ΣΥΓΜΕΩΝΙΔΗ. Οἱ ἐπὶ τρεῖς αἰώνας διατελέσαντες ἡγουμένοι τῆς κατὰ Σίφνου Ιερᾶς Μονῆς τῆς Θεοτόκου «Βρύσεως» ἐπιλεγομένης, ἐν ἐφημερ. «Σίφνος», 1959, ἀριθ. φύλ. 308-309, σελ. 5. — ΘΕΟΔ. Κ. ΣΠΙΕΡΑΝΤΖΑ. Η Παναγία ἡ Χρυσοπηγὴ τῆς Σίφνου, 1959, σελ. 47 ἐπ.
3. ΧΡΥΤΟΣ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ (ἀπο. Αρχειτ. Ἀθηνῶν) Κατάστασις τῆς Ορθοδόξου Εκκλησίας Κύπρου κατὰ τὸν 12' αἰώνα, ἐν «Θεολογίᾳ», 1928, τόμ. ΣΤ., σελ. 125. — ΣΙΜΟΥ Μ. ΣΥΓΜΕΩΝΙΔΗ. Οἱ ἐπὶ τρεῖς αἰώνας... ἡγουμένοι κατ. ἐνθ. ἀνωτ.
4. ΓΕΝ. ΑΡΧΕΙΑ ΚΡΑΤΟΥΣ. Μοναστηριακά Φαν. 587.
5. ΣΙΜΟΥ Μ. ΣΥΓΜΕΩΝΙΔΗ. Διαθήκη ἐκ Σίφνου, ἐν περιοδ. «ΗΩΣ», ἀριθ. 6 τοῦ 1961.
6. ΣΙΜΟΥ Μ. ΣΥΓΜΕΩΝΙΔΗ. Η Σίφνος στὰ χρόνα τῆς Επαναστάσεως, ἐν ἐφημ. «Σίφναικα Νέα», 1962, ἀριθ. φύλ. 184, σελ. 1.
7. ΣΙΜΟΥ Μ. ΣΥΓΜΕΩΝΙΔΗ. Μοναστηρια τῆς Σίφνου, ἐν ἐφημ. «Κυκλαδικὸν Φῶν», 1959, ἀριθ. φύλ. 125.

Σχέδιο Φ. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ